

MURAT GÜLSOY'DAN 'RESSAM VASIF'IN GİZLİ AŞKLAR TARİHİ'

Türk resim tarihine bir saygı duruşu!

TAMAMI
Cumhuriyet
com.tr.de

ÇİĞDEM ÜLKER

Murat Gülsoy'un yeni romanı *Ressam Vasıf'ın Gizli Aşklar Tarihi* (Can Yayınları), Proust'un *Kayıp Zamanın İzinde*'si ve Annie Ernaux'nun *Seneler*'i gibi bir öz analiz ama anlatıcı, yazarın kendisi değil, kurmaca bir kişilik. Romanda, başkışı Vasıf la yapılan bir söyleşi ve yanıtları okuyoruz ve Murat Gülsoy metin boyunca ressamı, şehri ve zamanı öyle gerçekçi resmediyor ki neredeyse bir belgesel roman tadı veriyor.

Kitaptaki söyleşinin arasında "Galeriden" başlıklı bölümler var, bu sayfalarda bir müzenin açıklayıcı küçük tabelalarının, tablolarının yanındaki bilgi etiketlerine benzer kutucuklar yer alıyor. Ve bu sayfalarda resim, kitap, fotoğraf bilgileri sunuluyor. Bunlar ve Vasıf'ın anlattıkları yakın tarihten bildiğimiz olaylar ve anlatılırken bir zaman tünelinden geçiyor.

İMPARATORLUĞUN SON YILLARI, İSTANBUL'UN İŞGALİ VE İKİ SAVAŞI

Roman kurgusal bir söyleşinin dökümüdür niçin yapılmıştır, kitaba dönüşmesi bir vasiyet midir anlaşılmaz ama imparatorluğun son yıllarını, İstanbul işgalini, iki savaşı okuruz.

Vasıf yaşadıklarını yorumlamakta ve şöyle konuşmaktadır: "Benim için resim yapmak şöhrete giden bir yol olmadı hiç. Hayatta kalmak için sarıldığım bir can simidi oldu. Kendimi yabancı hissettiğim bu hayatta bir oyalanma, bir mulu olma vesilesi oldu.

Ben bir şey ya da biri olmaya çabalamadım hiç. O yüzden bazen resimlerime Vasıf diye imza attım bazen Vasıf Ekrem Yelda. Bazen de surf Yelda. İmzam bile sabit olmadı, fikrim nasıl olsun.

İçimdeki ses müthiş derecede realisttir, acımasızdır ama çabalamaya, emek vermeye hürmet eder. Fırçayı elime aldım mı susup seyretmeye başlar. Bakalım vasıfsız Vasıf ne yapacak diye merak eder. Vasıfsız Vasıf. Hah! Kerem sahibi olmayan

Kerem. Kendi karanlığından korkan Yelda. İşte benim hali pür melalim."

"Paris'te onlara yabancıydım, burada da buradakilere yabancıydım. Öyle büyük bir yalnızlık ki bu" diyen kendini anlatma çabası içindeki bir adamı tanırız. Her gün kendi portresini yaptığını, Fatma'yı platonik aşkla sevdiğini, eşcinsel yönelimi olduğunu öğreniriz. Son sayfalarda bu adam kendi kendine sormaktadır: "Hakiki Vasıf kim? Ne istedi, ne yaptı, ne yaptı? İyi bir adam mıydı? İyi ne demekse?"

DÖNEMİN TEKİNSİZ İSTANBUL'U!

Bu kişi kendini gerçekleştirmiş bir birey sayılabilir mi? Hatalarıyla, aykırı yönleriyle, kendi hakkındaki tespitleriyle, karşılıksız iyilikleriyle de tanıdığımız bu adam dünyaya bir iz bırakmış sayılabilir mi?

Yazarın bir roman kahramanı yaratmak çabası hedefine ulaşmıştır. Ressam Vasıf başarılı bir edebiyat kişisidir ama yaşadıkları iz bırakan bir hayat mıdır, kendini gerçekleştirebilmiş bir insan mıdır, düşünülmelidir.

Kitapta Türk resminin ve İstanbul'un kısa tarihi okunur. Resmin *Kâbesi* sayılabilecek *akademi*, *Çallı*'nin odası, merdivendeki tablolar, *Louvre*'dan gelen replikalar ve *akademinin* bir sabotajla yanışı anlatılır. Gülsoy'un dönemin tekinsiz İstanbul'u nu betimleyişi bir ressamın bakış açısidir:

"Şehrin bir yüzü karanlıktır; taş, beton, demir, çelik, ziftten oluşur. Bütün o Karaköy limanı, o şilepler, yük gemileri, tahtası kararmış mavnalar, paslı zincirler, boyaları dökülmüş variller, sonra tren garları, vagonlar, raylar, Pera'nın loş köşelerinde kendi başlarına bir hayatları ve ölümleri olan taş binalar. Bunlar için kobalt mavisi, çelik grisi, haki ve bilumum soğuk, koyu renkler kullanırdım. Tabii demirin pası, çeliğin kivilcimi için ani sarı, kızıl parlamalar muhakkak tuvalin bir

yerinde belirirdi. Bu şehir manzaralarında gökyüzü gri ile Prusya mavisi karışımı olurdu. Kapağı, soğuk, çisentili bir kış İstanbul'u."

FECİ BİR DEVİR!

1918'de İstanbul işgal altındadır, bunun dehşetini hissederiz, anlatıcı o günlerde bir İngiliz subayla yakınlığını, bir "carpediem" yaşadığını, İstanbul'un müthiş yoksulluğunu, kent çöküşünü *İngiliz Muhipleri Cemiyeti*'ni üyesi olanların sağladıkları imtiyazları "feci bir devir" diye niteler.

Mustafa Kemal Paşa ve Anadolu *Mukavemeti*'i işbaşındadır ama İstanbul basını "çeteciler", "başbozuklar", "padişaha itaat-siz isyanlılar" demektedir onlara. Vasıf ise sanatçı sezgisıyla Mustafa Kemal'in ve *Kuvayı Milliye*'nin hakkını teslim etmekte Paşa'yı saygıyla hatırlamaktadır.

YAPAY ZEKÂ ÜRÜNÜ BİR KAPAK

Anlatılan pek çok şeyi biliriz ama bu bilgi bombardımanı kitabı didaktik kılmaz sadece Vasıf kurmacadır ve olayların içine öyle aple edilmıştır ki biz onu okuruz. Kitap bu yönüyle özgün ve değerlidir. Bilgilerin öykü motifi olduğu, bir ressamın kalbinin izinden ve gözlerinden anlatılmaktadır dönem.

Kapak yapay zekâ ürünüdür. Bir ressam, şövale başındadır ve romanın adı gibi "gizli" bir şeyleri çizmektedir. İnternette "Ressam Vasıf" ile ilgili bilgi yoktur ama Murat Gülsoy, eğer yaşasaydı Vasıf'ın yapmış olabileceği resimleri yapay zekânın çizimiyle okura sunmaktadır.

Kitabı çağdaşları arasında farklı kılan budur: Resim, söz ve yapay zekâ bu kitap için buluşmuş görünmektedir. ■

Ressam Vasıf'ın Gizli Aşklar Tarihi / Murat Gülsoy / Can Yayınları / 320 s. / 2023.